

АГРАРНІ РОЗПИСКИ: ДОСТУП ДО ФІНАНСУВАННЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ ТА ПЕРЕСПЕКТИВИ ІНСТРУМЕНТУ У МАЙБУТНЬОМУ

Creating Markets, Creating Opportunities

У партнерстві з

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Confederation

Грудень 2023

*Тарас Бурган, юрист
Проект IFC «Розвиток доступу
агросектору України до ринків
капіталу»*

РОЗГЛЯНЕМО ТАКІ ПИТАННЯ

1. Поточна ринкова статистика; поняття і механіка дії аграрних розписок
2. Правове регулювання аграрних розписок в часі війни, судова практика
3. Проект закону «Про електронні аграрні розписки»

У партнерстві з

2

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Confederation

Creating Markets, Creating Opportunities

СТАТИСТИКА ВИДАЧІ АГРАРНИХ РОЗПИСОК У 2023 РОЦІ

\$167,427,96 ЗАГАЛЬНОЮ ВАРТІСТЮ **\$198,845** СЕРЕДНЯ ПОЗИКА

842 ВИДАНО АГРАРНІ РОЗПИСКИ

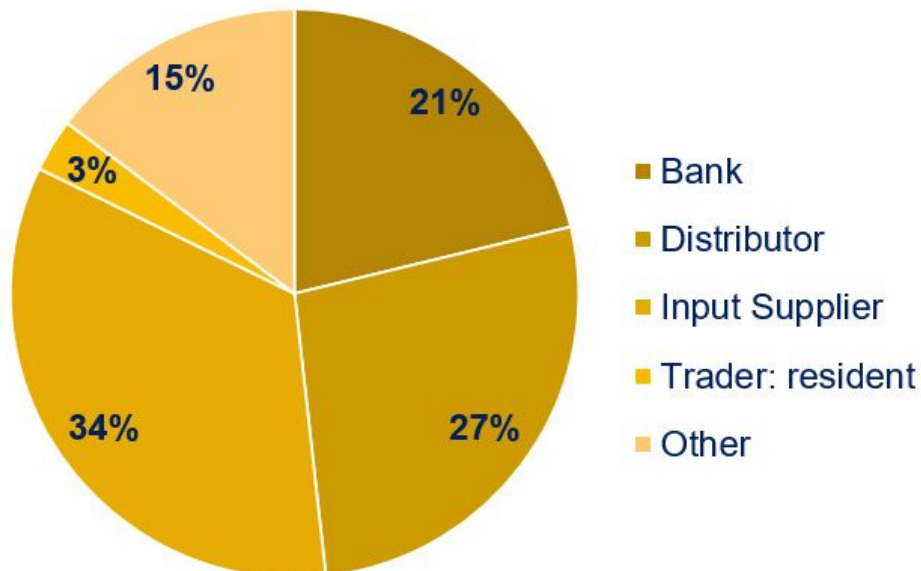

535 ГОСПОДАРСТВ від <1 га до великих агрохолдингів

65 КРЕДИТОРІВ локальні та міжнародні компанії

Кредитори, що надають фінансування за аграрними розписками, %

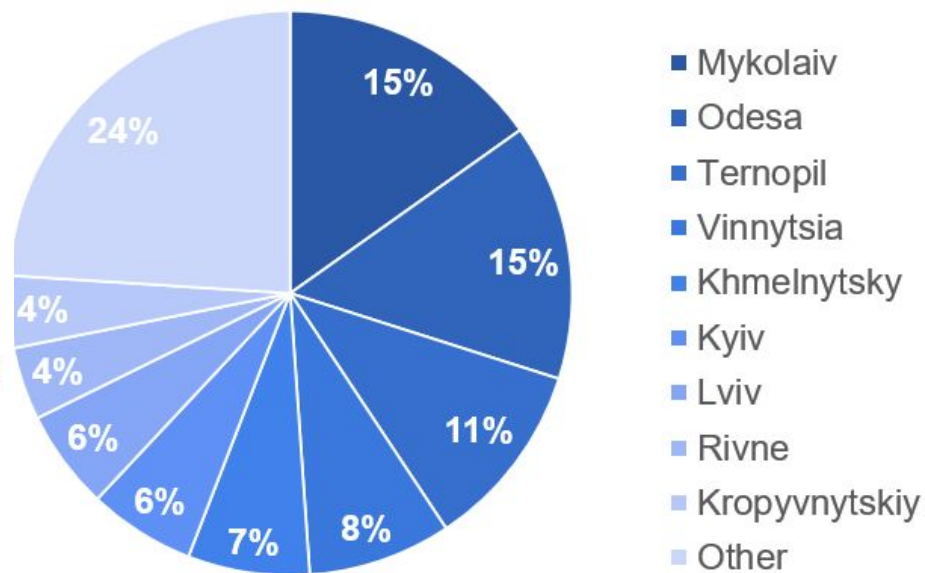
У партнерстві з

3

 Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Confederation

Фінансування видане під аграрні розписки в розрізі регіонів

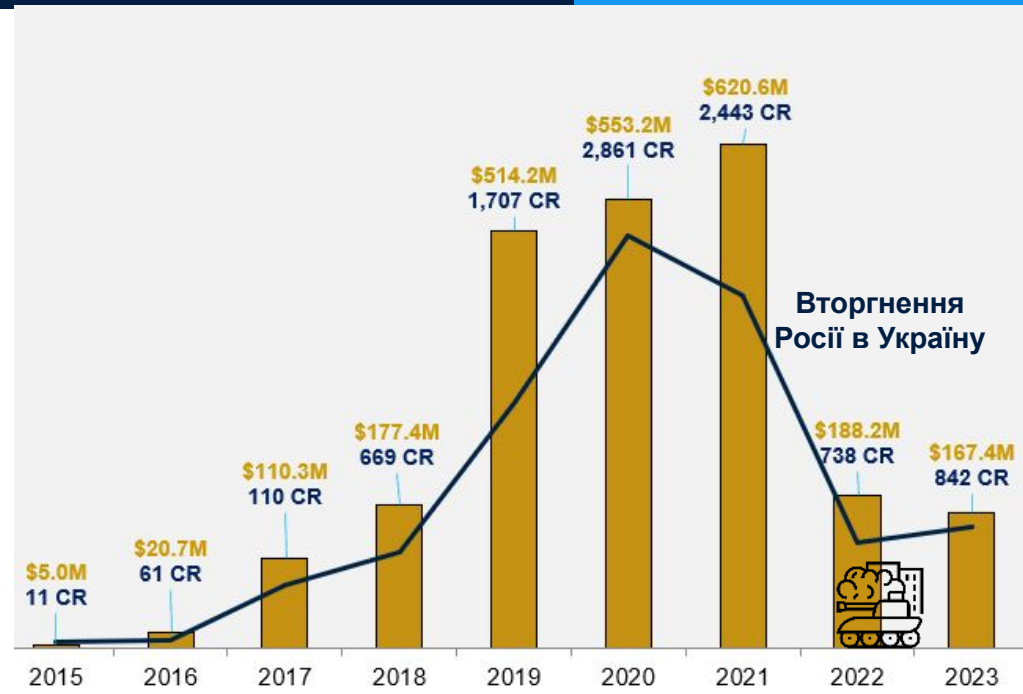
 IFC International Finance Corporation
WORLD BANK GROUP

Creating Markets, Creating Opportunities

ІНСТРУМЕНТ ПЕРЕДСЕЗОННОГО ФІНАНСУВАННЯ АГРАРІЇВ

ЩО ТАКЕ АГРАРНІ РОЗПИСКИ?

- Товаророзпорядчий документ
- «2 в 1»: зобов'язання + застава
- Товарні (ТАР) і фінансові (ФАР)
- Нотаріальна форма
- Реєстр АР, ДРОРМ
- Передача через індосамент
- Виконавчий напис нотаріуса
- Видається на підставі договору

ЗАГАЛЬНА СТАТИСТИКА ВИДАЧІ РОЗПИСОК (2015-2023)

9,806 ВИДАНО АГРАРНИХ РОЗПИСОК

\$2,356,915,129 ЗАГАЛЬНОЮ ВАРТІСТЮ

ГОСПОДАРСТВА
від <1 га до великих агрохолдингів

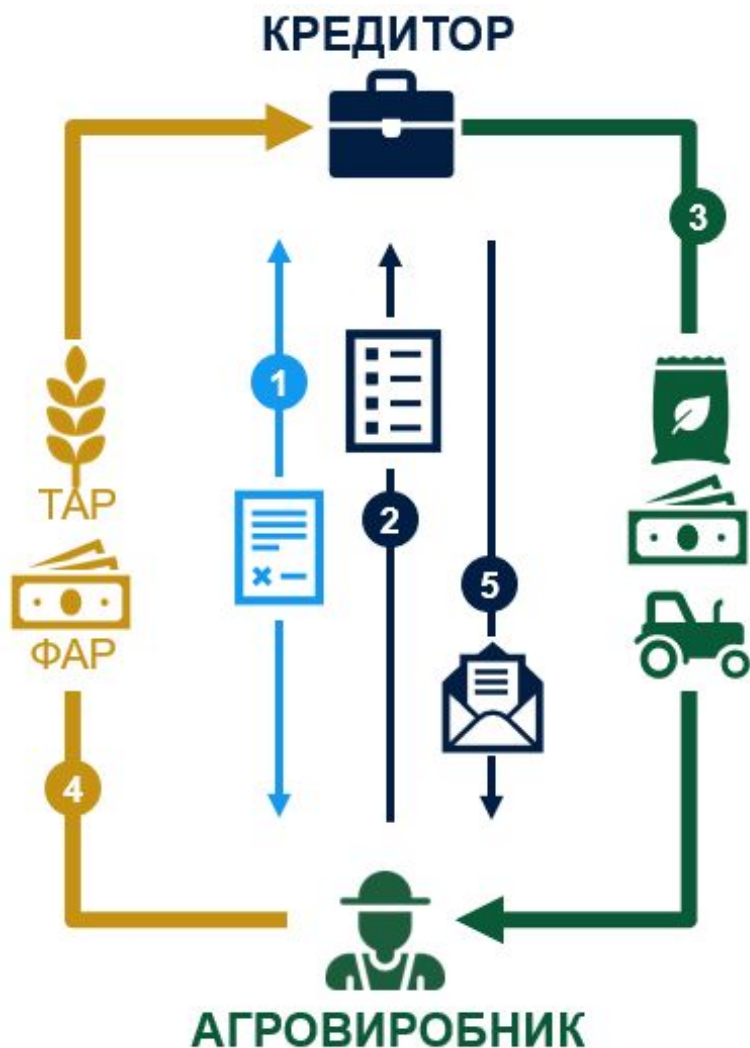

400+ КРЕДИТОРІВ
локальні та міжнародні компанії

57 КУЛЬТУР ПІД ЗАСТАВУ
(зернові, олійні, бобові, фрукти та овочі)

БАЗОВА МОДЕЛЬ РОБОТИ ЗА АГРАРНОЮ РОЗПИСКОЮ

У партнерстві з

- 1** Договір з кредитором (поставки, форвард, позика)
- 2** Видача аграрної розписки (товарної або фінансової)
- 3** Отримання кредитних ресурсів (насіння, ЗЗР, обладнання, кредиту, передоплати, послуг...)

ПІСЛЯ ЗБОРУ ВРОЖАЮ

Товарна аграрна розписка:

4 поставка продукції на погоджених умовах

Фінансова аграрна розписка:

сплата коштів

- 5** Отримання примірника розписки від кредитора і її припинення в реєстрах

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННІ РОЗПИСОК В ЧАСІ ВІЙНИ

1. **Законодавство** щодо аграрних розписок **не зазнало змін**.
2. **Заборона на примусове виконання** виконавчих написів нотаріусів, яка стосувалася в т.ч. і аграрних розписок, вже **скасована** (діяла в період: 25.08.2022 – 06.05.2023).
3. **Судова практика активно розвивається**: ВСУ ухвалив 10 судових рішень, в яких сформульовані позиції щодо правовідносин з АР.

ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВСУ

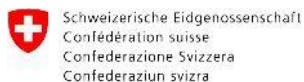
1. **Аграрна розписка не є складовою договору поставки.** Аграрна розписка та договір поставки за своєю правовою природою є двома окремими правочинами, які встановлюють відповідні права та обов'язки.

Постанова КГС в складі ВСУ від 27.01.2022 в справі № 924/233/21, від 12.07.2022 в справі № 902/698/21, від 28.07.2022 в справі № 905/452/21.

2. **Виконання АР не повинно залежати від факту оскарження чи недійсності положень забезпечуваного договору.** Внесення змін до договору поставки не впливає на юридичну силу аграрної розписки і зобов'язання боржника щодо виконання її умов до внесення змін до самої аграрної розписки.

*Постанова КГС в складі ВСУ від 23.06.2022 № 910/430/21,
Ухвала КГС в складі ВСУ від 02.08.2022 № 910/11370/21.*

У партнерстві з

Swiss Confederation

Creating Markets, Creating Opportunities

ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВСУ

3. **Склад** безумовного грошового **зобов'язання боржника** [формула в ФАР – авт.] **не впливає на юридичну силу аграрної розписки** і зобов'язання боржника щодо виконання її умов.

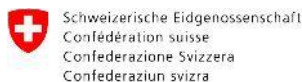
Постанова КГС в складі ВСУ від 13.09.2022 в справі № 924/1129/21.

4. **Невиконанням** боржником грошового зобов'язання **за ФАР є достатнім обґрунтуванням для відкриття провадження у справі про банкрутство** такого боржника згідно поданої кредитором заяви.

Постанова КГС в складі ВСУ від 10.08.2023 в справі № 918/246/23.

У партнерстві з

Swiss Confederation

Creating Markets, Creating Opportunities

ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВСУ

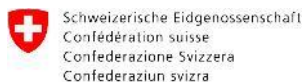
5. **Обов'язок доказування походження с/г продукції поширено на третю особу-покупця, яка її придбала у боржника.**

«...у спорі між кредитором та третьою особою, якій боржник відчужив майно, що є предметом застави за аграрною розпискою, до виконання зобов'язань за аграрною розпискою, **тягар доказування обставин щодо походження відчуженої сільськогосподарської продукції покладається на боржника за аграрною розпискою та третю особу, яка є боржником у спірних правовідносинах».**

Постанова КГС в складі ВСУ від 24.05.2022 в справі № 906/708/20.

У партнерстві з

Swiss Confederation

Creating Markets, Creating Opportunities

6. Застосування «драконівських» (авт.) санкцій за аграрною розпискою може бути обмежене судом. Кредитор звернувся до суду з позовом про стягнення з боржника заборгованості за фінансовою аграрною розпискою. Згідно з умовами ФАР, кредитор вимагав виплати:

- (1) основної суми;
- (2) пені (в розмірі подвійної облікової ставка НБУ);
- (3) штрафу (30%);
- (4) плати за користування коштами (36% річних);
- (5) втрат від інфляції.

Керуючись принципом «справедливості, добросовісності та розумності» (а не лише принципом «свободи договору»), суд:

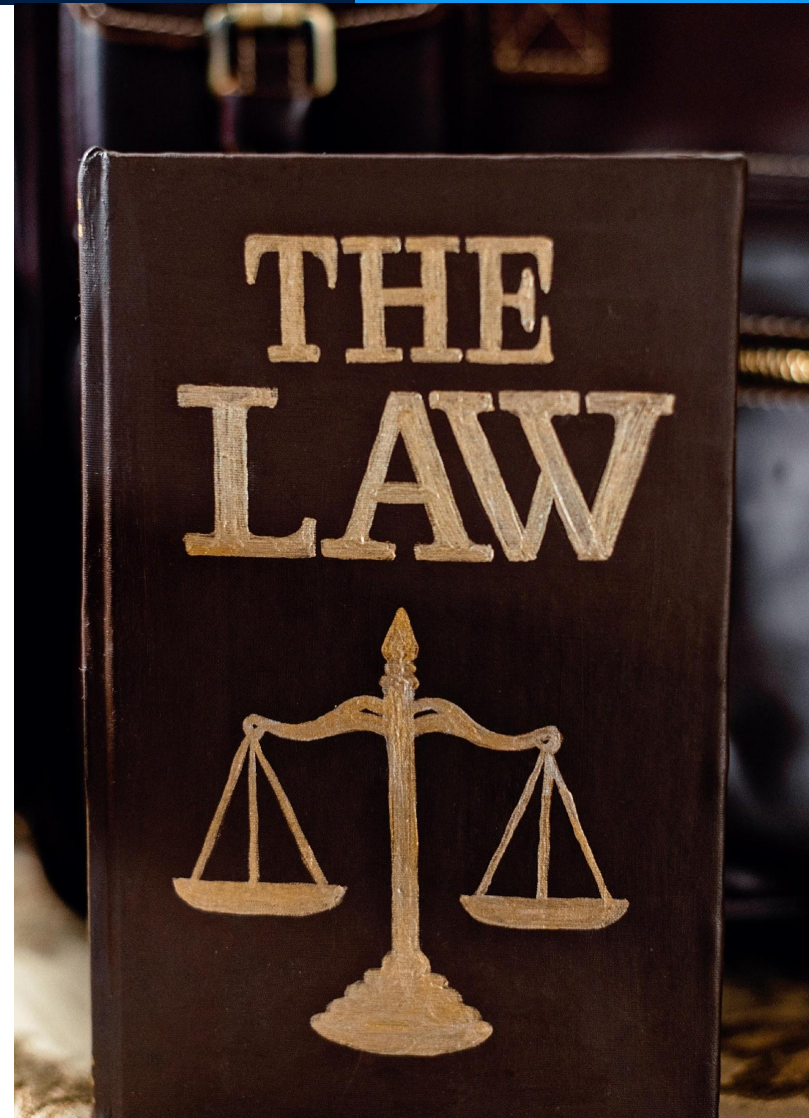
- вимоги кредитора (1) та (5) задовільнив повністю, але
- суттєво (на 90%) зменшив суму задоволених вимог (2), (3) та (4).

Постанова КГС в складі ВСУ від 09.03.2023 і справі № 902/317/22.

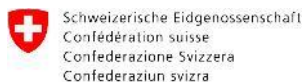
У партнерстві з

ЗАКОНОПРОЕКТ ПРО ЕЛЕКТРОННІ АГРАРНІ РОЗПИСКИ

- **Назва:** проект закону «Про електронні аграрні розписки»
- **Номер:** 9266
- **Дата реєстрації:** 2 травня 2023 року
- **Поточна стадія:**
 - підготовка до другого читання
 - очікує обговорення на засіданні Комітету ВРУ з питань фінансів, податкової та митної політики

У партнерстві з

Swiss Confederation

Creating Markets, Creating Opportunities

ПОРІВНЯННЯ ДВОХ ІНСТРУМЕНТІВ

ПАПЕРОВІ

Закон про аграрні розписки
(прийнятий в 2012)

- Аграрна розписка є нотаріально посвідченим товаророзпорядчим документом
- Заставою є майбутній урожай (в основному зернові та олійні культури)
- Облік здійснюється в реєстрі аграрних розписок; передача – шляхом індосаменту
- Всі операції проводяться в офісі нотаріуса
- Швидке позасудове виконання через нотаріальний напис

ЕЛЕКТРОННІ

Законопроект про електронні
аграрні розписки (2023)

- Електронна аграрна розписка це електронний неемісійний цінний папір
- Майбутня с.-г. продукція як застава: рослинництво, тваринництво, первинна переробка
- Облік здійснюється в депозитарній системі; передача шляхом зарахування на рахунок в ЦП
- Ключові операції здійснюються онлайн в Реєстрі електронних АР
- Позасудове виконання через е-АР як виконавчий документ (спеціальна виписка з реєстру)

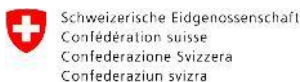
З юридичної точки зору на ринку діятимуть два різні інструменти

ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ОБМЕЖЕННЯ ПРАВ НА ЗЕМЛЮ

- На час дії електронної аграрної розписки **боржник втрачає право розпорядження речовими правами на земельні ділянки, зазначені в розписці** (відчуження, оренда, суборенда; зміна, розірвання або відмова від договору оренди, тощо).
- Про це адміністратором (Центральним депозитарієм) вносяться **записи до Держаного реєстру речових прав на нерухоме майно**.
- Якщо боржник намагається перевести земельну ділянку на іншого суб'єкта, то **особа, яка набула від боржника право власності чи право користування з/д, що зазначена в еАР, стає солідарним відповідачем перед кредитором (але є винятки)**.

У партнерстві з

Swiss Confederation

Creating Markets, Creating Opportunities

ВАШІ ПИТАННЯ

